

Ostotoiminta

Maksuaika 28 pv

Prosessointi- ja varastointiaika 10 pv

Myyntiaika 4pv
käteismaksu

Rahat omassa kassassa 10pv

Ostotoiminta tutuksi

Ostotoiminta

2017 Jukka Tikka

Kustantaja BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-339-359-2

Sisällys

1. Kaupankäynnin historiaa	7
1.1 Rahajärjestelmä synty	9
1.2 Pankkijärjestelmä synty	10
2. Ostotoiminnan kehittyminen	13
2.1 Perinteinen ostaminen	15
2.2 JIT ostaminen	16
2.3 Ostotoiminta ja toimitusketjun hallinta (SCM)	17
2.4 Ostotoiminnan nykytila	19
3. Ostotoiminnan tehtävät	23
3.1 Ostettavien hyödykkeiden luokittelua	25
3.1.1 Tarpeen mukainen luokittelu	25
3.1.2 Ostosuhteen mukainen luokittelu	27
4. Ostotoiminnan tavoitteet	28
5. Ostotoiminnan vaikutus kannattavuuteen	31
5.1 Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	33
6. Hankintojen ryhmittely portfolioanalyysin avulla	36
7. Kokonaiskustannusajattelu (TCO)	40
7.1. TCO analyysin kohteen valinta	44
7.2. Ostohinnan analysointi	46
7.2.1. Ostomarkkinointi	47
7.3. Ostobudjetti	47

8. Myynnin ja toiminnan suunnittelu (SOP)	48
9. Spend-analyysi	56
10. Varastot	58
10.1. Varastojen nimityksiä	61
10.2. Varastointiin liittyviä kustannuksia	66
10.3. Varaston ABC-analyysi	72
10.4. Varaston hälytysrajat	76
10.5. Varastoon liittyviä tunnuslukuja	78
10.6. Varaston prosessien kehittäminen	80
10.7. Varastomallit	82
11. Ostoprosessi	87
11.1. Ostoneuvottelu	89
11.2. Ostosopimus	102
11.3. Maksuehdot	103
11.4. Toimituslausekkeet	109
11.5. Takuu- ja laatuehdot	113
11.6. Tilaaminen	115
11.7 Toimittajien seuranta ja valvonta	122
12. Kuljetukset	122
12.1. Kuljetustavan valintakriteerit	123
12.2. Kuljetusmuotoja	123
13. Huolinta	125
14. Ostotoiminnan kehittäminen	131
15. Julkiset hankinnat	139

1 Kaupankäynnin historiaa

Ihmisten väliseen kanssakäymiseen on luultavasti kuulunut jo hyvin varhaisessa vaiheessa tavaroiden vaihdantaa. Maksuvälineenä on käytetty kulloisellekin aikakaudelle tärkeitä esineitä tai muuta vaihtoon sopivaa asiaa.

Vaihdon toteutumiseen on kuitenkin aina tarvittu kaksi osapuolta, joka on mahdollistanut vaihdon toteutumisen: Tavarantoimittaja eli myyjä ja tavarasta kiinnostunut eli ostaja.

Ajanlaskumme alussa silkkite Aasian ja Euroopan välillä oli tärkeä kauppareitti, jonka kautta kuljetettiin tuotteita Kiinan sekä muiden Idän maiden ja Euroopan välillä. Silkkiteiden muodostavilla reiteillä kauppa tapahtui suurimmaksi osaksi välittäjien kautta. Kiinalaiset myivät mm. silkkinsä Intialaisille, jotka myivät sen eteenpäin ja lopulta tuotteet päätyivät mm. Roomaan kauppiaille.

Monesti saattoi käydä niin että vaihtokaupasta ei päästy yksimielisyyteen, jolloin käytettiin vahvemman oikeutta ja tavara vietiin väkivalloin antamatta mitään vastiketta eli ryöstämällä ja pahimmassa tapauksessa surmaamalla toimittaja. Ryöstöretkien tekeminen oli hyvin yleistä. Pohjoisessa kuuluisia ryöstöretkien tekijöitä olivat viikingit, jotka olivat myös taitavia merenkulkijoita ja pystyivät ulottamaan retkensä hyvin kauas. Ryöstöretkiensä yhteydessä he kävivät myös kauppaa ja levittivät näin etelä- ja itäeurooppalaista kulttuuria ja tavaroita pohjoiseurooppaan.

Viikinkiaika päättyi 1000-luvun alussa, ja pohjoiseuroopassa alkoi kisa Itämeren hallinnasta kiivaana. Sekä Tanska että Ruotsi yrittivät saada alueen kaupan haltuunsa, mutta epävakaiden olosuhteiden takia Itämeren etelärannikon kauppiaskaupungit ns. hansakaupungit ja kauppiaat liittoutuivat ja palkkasivat yksityisjoukkoja suojakseen. Sadassa vuodessa 1200-luvulta 1300-luvulle hansakaupungit kasvoivat todelliseksi vallankäyttäjiksi, jotka haalivat rikkauksia, sekä maallista että kirkollista valtaa.

Hansalaiva mullisti kaupankäynnin. Hansalaiva eli koggi oli vakaa ja turvallinen käyttää ja toisin kuin edeltäjänsä viikinkilaivat, sen lastirumaan mahtui tonneittain tavaraa. Koggi oli myös erittäin hyvä käyttää pitkälläkin merimatkoilla. Laivat olivatkin hansakaupunkien vaurauden lähde.

Kaupankäynti oli pitkään **vaihtotaloutta** eli kaupankäyntiä, jossa tavaroita vaihdetaan keskenään. Vaihtovälineenä toimivat ns. luonnonrahat esimerkiksi turkikset, karja, riisi, suola jne.

Luonnonrahojen tilalle syntyi muita rahajärjestelmiä, jotka perustuivat monesti jalometalleihin kuten kulta ja hopea. Näistä historian himotuin luonnonvara on kulta. Kullan takia on sodittu ja lähdetty uhkarohkeille retkille. Kultakuume sai ihmiset ryntäämään kullankaivuuseen henkensä uhalla.

Kun kulta oli hyväksytty rahaksi, alettiin muiden tuotteiden arvo ilmoittaa tiettyinä kultamäärinä. Myös muita metalleja alettiin käyttää varhain maksuvälineenä. Alkuun maksettiin kuparilla ja raudalla, mutta vähitellen kulta ja hopea syrjäyttivät ne. Pienellä kulta- tai hopeamäärällä saattoi hankkia paljon tavaraa ja niistä tuli ihanteellisia kaupanteon välineitä.

Kullalla maksettaessa oli eräs hankaluus. Kulta oli kaupanteon yhteydessä aina punnittava ja sen aitous varmistettava. Kun

kultaharkkoja oli käytetty maksuvälineenä pari tuhatta vuotta, keksittiin kolikot. Uuden keksinnön ansiosta voitiin luopua työläästä kultaharkkojen punnituksesta.

1.1 Rahajärjestelmä syntyy

Ensimmäiset tunnetut kolikot lyötiin 600-luvulla ennen ajanlaskumme alkua Lyydian valtakunnassa, nykyisen Turkin alueella. Lyydian kuningas Kroisos määräsi, että jokaiseen kolikkoon on merkittävä rahan paino ja arvo.

Makedonian kuningas Filippos II oli ensimmäinen hallitsija, joka otti käyttöön yhteisen valuutan koko valtakunnassa. Kolikon arvon vakuudeksi lyötiin kuninkaan kasvokuva. Makedonian rahajärjestelmä levisi laajalle Filippoksen pojan, Aleksanteri Suuren valloitusten mukana.

Bysantin kultasolidukset olivat käypää rahaa kaikkialla. Solidus oli yli tuhannen vuoden ajan paljon tärkeämpi valuutta kuin Yhdysvaltain dollari tänään.

Kiinassa käytettiin ensimmäisen kerran 800-luvulla paperirahaa. Paperirahat olivat metallirahoja kevyempiä ja niin ollen kätevämpiä. Euroopassa paperiraha tuli käyttöön, vasta vuosisatojen päästä. Paperiraha oli eräänlaista merkkirahaa, sillä se edusti tiettyä kultamäärää.

Merkittävä vaikutus jalometallien määrään oli legendan mukaan espanjalaisten atsteekkien temppeleistä ryöstämällä aarteilla, jotka kuljetettiin kaljuuneilla Espanjaan. Näistä laivoista kuitenkin monet joutuivat merirosvojen saaliiksi, joten todellisuudessa valtaosa aarteista saatiin kaivoksista. Koko aarre ei myöskään ollut kultaa vaan

ensimmäisten vuosien jälkeen valtaosaltaan hopeaa. 1530-luvulta lähtien hopean osuus oli vähintään 85%. 1560-luvulta lähtien 97%. Meksikon ja Perun rikkaat hopeakaivokset olivat Amerikan aarteiden todelliset lähteet. Hopean kuljetuksista vain vähäinen määrä joutui enää merirosvojen saaliiksi (Galbraith).

Espanjaan julkisesti tuodut jalometallit oli lain ja merkantilistisen politiikan sääntöjen mukaan lyötävä rahoiksi. Nämä rahat kulkeutuivat Pohjois-Euroopan kauppakeskuksiin, joissa hinnat olivat halvemmat. Myös metallia kulkeutui salakuljetettuna muualle Eurooppaan kuten Ranskaan ja 1600-luvulla Alankomaihin, siellä toimineiden espanjalaisten armeijoiden rahoittamiseksi.

Amerikan aarteet eivät pelkästään lisänneet voittoja ja kiihottaneet kauppaa ja teollisuutta, vaan ne tarjosivat mahdollisuuksia kaikille, jotka näkivät rahassa hyvän keinon tehdä rahaa. Väärentäjien oli helppo toimia, koska Euroopassa rahan lyöminen oli yksityistä toimintaa. 1500-luvun lopussa kauppiat joutuivat vastaanottamaan mitä kirjavimman rahavirran, jonka kulta- tai hopeapitoisuutta oli alennettu mitä kekseliäimmillä tavoilla. Hollannin parlamentin vuonna 1606 julkaisema rahanvaihtajien käsikirja luetteli 341 erilaista hopearahaa ja 505 kultarahaa. Vastaanotettujen rahojen punnitseminen oli jokaiselle kauppiaille todella työlästä ja lisäksi vaakoja epäiltiin syvästi ja täysin oikeutetusti (Galbraith).

1.2 Pankkijärjestelmä syntyy

Vuonna 1609 perustettiin epäkohtien poistamiseksi Amsterdamin kaupungin takaama pankki. Tämä pankki otti vastaan sekä ulkomaista että alipainoista oman maan rahaa sen todellisesta arvosta suhteessa

Sisältö painottaa ostotoiminnan taloudellista merkitystä ja oston kehitystä tärkeäksi tekijäksi nykyaikaisessa yritysten kilpailutilanteessa.

Aluksi luodaan katsaus kaupankäynnin, pankki- ja rahajärjestelmän sekä ostotoiminnan kehitykseen. Sen jälkeen tarkastellaan ostotoiminnan tehtäviä ja tavoitteita. Oston taloudellista merkitystä käsitellään sijoitetun pääoman tuoton, konaiskustannusten ja ostoportfolion avulla.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi